

INTEROPERABILNOST STORITEV INTERNETNIH VRATARJEV

MATIJA DAMJAN^{1,2}

¹ Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, Slovenija
matija.damjan@pf.uni-lj.si

² Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija
matija.damjan@pf.uni-lj.si

Prispevek obravnava zahteve glede interoperabilnosti, ki jih za storitve vratarjev določa Akt o digitalnih trgih (DMA). Vertikalna interoperabilnost se nanaša na povezovanje različnih ravni vrednostne verige, kot je združljivost strojne in programske opreme, medtem ko se horizontalna interoperabilnost osredotoča na interoperabilnost zamenljivih izdelkov in storitev, kot so aplikacije za sporočanje. V prispevku so analizirane konkretne interoperabilnostne zahteve in njihove posledice za vratarje, vključno s potrebo po zagotavljanju prenosljivosti podatkov uporabnikov in zagotavljanju tehničnih vmesnikov za interoperabilnost. Avtor razmišlja o širših pravnih in ekonomskih posledicah določil DMA glede interoperabilnosti. Interoperabilnost lahko spodbuja konkurenco in inovacije, vendar hkrati odpira vprašanja o optimalnem ravnovesju med standardizacijo in raznolikostjo v digitalnem gospodarstvu.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.5.2024.3](https://doi.org/10.18690/um.pf.5.2024.3)

ISBN
978-961-286-931-1

Ključne besede:

Akt o digitalnih trgih,
vratarji,
jedrne platformne storitve,
interoperabilnost,
prenosljivost podatkov

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.p.f.5.2024.3](https://doi.org/10.18690/um.p.f.5.2024.3)

ISBN
978-961-286-931-1

Keywords:
Digital Markets Act,
interoperability,
gatekeepers,
core platform services,
interoperability,
data portability

THE INTEROPERABILITY OF INTERNET GATEKEEPER SERVICES

MATIJA DAMJAN^{1,2}

¹ University of Ljubljana, Faculty of Law, Ljubljana, Slovenia
matija.damjan@pf.uni-lj.si

² Institute for Comparative Law at the Faculty of Law in Ljubljana
matija.damjan@pf.uni-lj.si

This paper presents a discussion of the interoperability requirements for gatekeeper services as set out in the Digital Markets Act (DMA). The term 'vertical interoperability' is used to describe the integration of different levels of the value chain, for example, ensuring compatibility between hardware and software. In contrast, 'horizontal interoperability' concerns the interoperability of interchangeable products and services, such as messaging applications. The paper analyses specific interoperability requirements and their implications for gatekeepers, including the need to ensure the portability of user data and to provide technical interfaces for interoperability. Furthermore, the author reflects on the wider legal and economic implications of the DMA's interoperability provisions. While interoperability can promote competition and innovation, it also raises questions about the optimal balance between standardisation and diversity in the digital economy.

University of Maribor Press

1 Uvod

Sodobni internet zaznamuje prevladujoč položaj največjih tehnoloških podjetij na področju spletnih iskalnikov, družbenih omrežij, računalništva v oblaku in spletnih trgovin.¹ Potrošniki in podjetja se zanašajo na vseprisotne platformne storitve tehnoloških velikanov, kot so Microsoft, Google, Facebook, Amazon in Apple, ki zaradi ekonomije obsega nimajo prave konkurence. Zbiranje podatkov o uporabi njihovih storitev jim omogoča natančne analize trga, prilagajanje storitev potrošniškim preferencam in vplivanje na te preference s ciljanim oglaševanjem.² Evropska komisija je sprožila več preiskav zaradi morebitne zlorabe tržne moči »superdominantnih« tržnih velikanov,³ vendar ukrepi na podlagi 102. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije⁴ (PDEU) omogočajo le razmeroma počasen odziv na kršitve pravil konkurence.⁵

Leta 2022 sprejeti zakonodajni sveženj, sestavljen iz Uredbe (EU) 2022/2065 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o enotnem trgu za digitalne storitve in spremembi Direktive 2000/31/ES⁶ (Akt o digitalnih storitvah - DSA) in Uredbe (EU) 2022/1925 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. septembra 2022 tekmovalnih in pravičnih trgov v digitalnem sektorju in spremembi direktiv (EU) 2019/1937 in (EU) 2020/1828⁷ (Akt o digitalnih trgovih - DMA) največjim igralcem na internetu nalaga *ex ante* obveznosti, ki naj bi varovale temeljne pravice uporabnikov in vzpostavile enake konkurenčne pogoje za podjetja za spodbudo inovacij, rasti in konkurenčnosti.⁸ DMA ta podjetja imenuje »vratarji« in jih opredeljuje na podlagi vrste storitev, ki jih zagotavljajo (jdrne platformne storitve), ter njihove gospodarske moči. Gre za zakonsko opredelitev (kvazi)prevladujočega položaja v sektorju spletnih platform v zvezi z dejavnostjo jedrnih platformnih storitev.⁹ Evropska komisija je septembra 2023 za vratarje imenovala šest podjetij: Alphabet (ponudnik storitev Google in YouTube), Amazon, Apple, ByteDance

¹ Crémer et al., 2019, stran 12.

² Dacar, 2022, stran 6; Albanese (2023).

³ Sodba Splošnega sodišča z dne 10. novembra 2021, Google LLC, nekdanja Google Inc., in Alphabet, Inc., proti Evropski komisiji, zadeva T-612/17, točke 182–183. Glej Crémer et al., 2019, stran 125.

⁴ Konsolidirana različica, UL C 326, 26. 10. 2012, str. 47–390.

⁵ Jackson, 2022, stran 7.

⁶ UL L 277, 27.10.2022, str. 1–102.

⁷ UL L 265, 12. 10. 2022, str. 1–66.

⁸ DMA, uvodna točka 107. Predlog DMA, COM/2020/842 konč., Bruselj, 15. 12. 2020, str. 2–3; Akman, 2022, stran 89.

⁹ Desai, 2021, stran 15; Moreno Belloso in Petit, 2023, stran 395.

(ponudnik storitve TikTok), Meta (ponudnik storitev Facebook in Instagram) in Microsoft. Ti skupaj opravljajo 22 jedrnih platformnih storitev.¹⁰

Obveznosti in prepovedi po DMA veljajo za tiste jedrne platformne storitve vratarjev, ki so pomembna vstopna točka za poslovne uporabnike pri doseganju končnih uporabnikov, in so kot take navedene v sklepu o imenovanju zadevnega vratarja (prvi odstavek 6. člena DMA).¹¹ Ta prispevek obravnava določila DMA, po katerih morajo internetni vratarji zagotoviti interoperabilnost svojih storitev in izdelkov, tako da je uporabnikom omogočena interakcija z uporabniki konkurenčnih storitev. Najprej je obravnavan pomen interoperabilnosti za konkurenco na tehnoloških trgih in splošna opredelitev tega pojma, kot jo določa DMA. V tretjem poglavju so analizirane določbe DMA v zvezi z vertikalno interoperabilnostjo med jedrnimi platformnimi storitvami vratarja ter izdelki in storitvami njegovih konkurentov. Četrto poglavje je posvečeno zahtevi DMA, da vratarji zagotovijo tudi horizontalno interoperabilnost svojih storitev takojšnjega sporočanja. Predstavljene so predvidene praktične posledice novih pravil in nekateri kritični pogledi na njihovo ustreznost za doseganje zastavljenih ciljev. V zaključku so povzeti cilji novih pravil in njihovi predvideni učinki glede varstva konkurence na spletnih trgih, pa tudi širših ciljev v javnem interesu, na primer varstva potrošnikov, spodbujanja inovativnosti in razvoja sodobne informacijske infrastrukture.

2 Pojem interoperabilnosti

Zakonodaja EU doslej internetnih podjetij ni zavezovala k interoperabilnosti, tako da so tovrstne določbe DMA relativna novost. Vendar je večina pravil nove sektorske regulacije v DMA oblikovanih na podlagi izkušenj iz protimonopolnih postopkov, ki jih je proti tehnološkim velikanom v preteklih letih vodila Evropska komisija.¹² Ta je v svoji Digitalni agendi za Evropo pomanjkanje interoperabilnosti opredelila kot eno od najpomembnejših ovir za digitalizacijo, učinkovito interoperabilnost med omrežji, napravami, aplikacijami, podatkovnimi skladišči in storitvami pa je razglasila za enega od glavnih ciljev.¹³

¹⁰ Sporočilo za javnost Evropske komisije IP/23/4328, 6. 9. 2023.

¹¹ Glej Dacar, 2023, strani 16–17.

¹² Moreno Belloso in Petit, 2023, strani 391 in 394; Desai, 2021, stran 14; Dacar, 2022, strani 6–7.

¹³ Digitalna agenda za Evropo, COM(2010) 245 konč., Bruselj, 19. 5. 2010, stran 3; Strategija enotnega digitalnega trga za Evropo, COM(2015) 192 konč., Bruselj, 6. 5. 2015, strani 15–16.

Sodna praksa na področju protimonopolnih pravil že dolgo priznava interoperabilnost kot ključno za zdravo konkurenco, zlasti na trgu programske opreme.¹⁴ Zahteve po interoperabilnosti se naložijo uveljavljenim podjetjem, da se zmanjšajo vstopne ovire za dejanske in potencialne konkurente brez samovoljnega narekovanja tržnih rezultatov.¹⁵ Namen interoperabilnostnih zahtev je zmanjšati problematične mrežne učinke, pri katerih se vrednost storitve povečuje s številom njenih uporabnikov, kar ustvarja pozitivno povratno zanko, ki privablja več uporabnikov in utrjuje položaj ponudnika storitev. Digitalni ekosistemi običajno združujejo različne storitve in izdelke, zaradi česar so uporabniki pri različnih digitalnih potrebah odvisni od njihovih platform. Zato je novim udeležencem na trgu izjemno težko konkurirati, ne glede na to, kako inovativni in učinkoviti so.¹⁶ Interoperabilnost naj bi uporabnikom digitalnih storitev omogočila preklapljanje med različnimi aplikacijami in tako preprečila učinek priklenitve uporabnikov (customer lock-in).

Interoperabilnost je v 29. točki 2. člena DMA opredeljena kot zmožnost izmenjave informacij in vzajemne uporabe informacij, ki so bile izmenjane prek vmesnikov ali drugih rešitev, tako da vsi elementi strojne ali programske opreme delujejo z drugo strojno in programsko opremo ter z uporabniki na vse načine, na katere naj bi delovali.¹⁷ Interoperabilnost lahko deluje v dveh smereh. T. i. vertikalna interoperabilnost se nanaša na interoperabilnost izdelkov in storitev na različnih ravneh vrednostne verige ali sklada izdelkov oziroma protokolov, na primer interoperabilnost med strojno in programsko opremo, med operacijskimi sistemi in več trgovinami z aplikacijami ali med platformami in plačilnimi sistemi. Vertikalna interoperabilnost omogoča poslovnim uporabnikom dostop do bistvenih funkcij sistema, da lahko razvijajo in ponujajo dodatne storitve, ki dopolnjujejo sistem. Horizontalna interoperabilnost pa pomeni izmenjavo in uporabo informacij med zamenljivimi izdelki in storitvami, ki delujejo na isti ravni verige ali sklada. Takšna je na primer interoperabilnost med različnimi storitvami elektronske pošte (ki so med

¹⁴ Glej zadevo COMP/C-3/37.792 - Microsoft. Sporočilo za javnost Evropske komisije »Antitrust: Commission welcomes new Microsoft proposals on Microsoft Internet Explorer and Interoperability«, MEMO/09/352, Bruselj, 24. 7. 2009.

¹⁵ Moreno Belloso in Petit, 2023, stran 405.

¹⁶ DMA, uvodna točka 3.

¹⁷ Opredelitev interoperabilnosti v Direktivi (EU) 2019/770 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2019 o nekaterih vidikih v zvezi s pogodbami o dobavi digitalnih vsebin in digitalnih storitev (UL L 136, 22. 5. 2019, str. 1-27; Direktiva 2019/770) je ožja od definicije v DMA. »Interoperabilnost« v smislu Direktive 2019/770 pomeni zmožnost digitalne vsebine ali digitalne storitve, da deluje s strojno ali programsko opremo, ki se razlikuje od tiste, s katero se digitalna vsebina ali digitalne storitve iste vrste običajno uporabljajo. Enako (z dodatkom blaga) določa 8. točka 4. člena slovenskega Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 130/22; ZVPot-1).

seboj združljive zaradi uporabe istega protokola). DMA pa skuša doseči horizontalno interoperabilnost med različnimi storitvami takojšnjega sporočanja (instant messaging).¹⁸

3 Vertikalna interoperabilnost

3.1 Pomen vertikalne interoperabilnosti

Prevladujoča platforma na določenem trgu lahko izkoristi svojo tržno moč za omejevanje konkurence na sosednjih trgih, tako da ovira interoperabilnost svojih storitev z dopolnilnimi izdelki in storitvami, ki jih ponujajo tretje osebe.¹⁹ Če vratar uvede tehnične omejitve za namestitve in delovanje aplikacij tretjih oseb na svoji platformi, je položaj podoben kot v postopku Evropske komisije v zvezi s programom Windows Media Player.²⁰ Evropska komisija je ugotovila, da je Microsoft zlorabil svoj položaj na trgu operacijskih sistemov s prednameščanjem programa Windows Media Player in oviranjem interoperabilnosti med operacijskim sistemom Windows in alternativnimi medijskimi predvajalniki, ki so jih ponujali Microsoftovi tekmeči. Microsoftu je bilo naloženo, da za odpravo zlorabe zagotovi informacije o interoperabilnosti in uporabnikom ponudi različico svojega operacijskega sistema brez predvajalnika Windows Media Player.²¹

Vratarjevi splošni pogoji za distribucijo aplikacij lahko na podoben način omejijo možnost končnega uporabnika, da na strojno opremo ali operacijske sisteme, ki jih zagotavlja vratar, namesti in učinkovito uporablja aplikacije ali trgovine z aplikacijami tretjih oseb ter dostopa do takih aplikacij ali trgovin z aplikacijami zunaj vratarjevih jedrnih platformnih storitev. To razvijalcem programske opreme preprečuje uporabo alternativnih distribucijskih kanalov, končnim uporabnikom pa omejuje izbiro med različnimi aplikacijami iz različnih distribucijskih kanalov.²² DMA vsebuje več določb, katerih namen je preprečiti, da bi vratarji dajali prednost svojim storitvam ali izdelkom, na primer tako, da jim zagotavljajo boljše rangiranje in indeksiranje kot za izdelke ali storitve tretjih oseb, ki delujejo na isti jedrni platformni storitvi.²³ Zahteve po horizontalni interoperabilnosti vratarjem preprečujejo, da bi

¹⁸ BEREC, 2023, stran 16.

¹⁹ Kerber in Schweitzer, 2017, stran 52.

²⁰ Zadeva COMP/C-3/37.792. Glej Hutchinson in Treščáková, 2022, stran 585.

²¹ Hutchinson in Treščáková, 2022, strani 577–588; Bourreau et al., 2022, stran 36.

²² DMA, uvodna točka 50.

²³ DMA, uvodna točka 51.

tehnično ovirali aplikacije in trgovine z aplikacijami tretjih oseb, ki konkurirajo njihovim lastnim ponudbam.

Interoperabilnost lahko spodbudi razvoj dopolnilnih izdelkov in storitev ter okrepi konkurenco v zvezi z njimi, kar potrošnikom omogoča večjo izbiro, saj zmanjšuje učinek priklenitve uporabnikov. Mrežni učinki ne koristijo le vratarju, ampak tudi njegovim konkurentom: ob ohranjanju dostopa do široke baze uporabnikov vratarja lahko konkurirajo njegovim storitvam z dodatnimi funkcionalnostmi svojih storitev, višjo varnostjo in zasebnostjo ali nižjo ceno.²⁴ Vertikalna interoperabilnost je bila med temeljnimi načeli interneta, katerega protokolni sklad je medsebojno povezljiv prek standardnih vmesnikov. Funkcionalnosti vsake plasti je mogoče zamenjati, ne da bi to vplivalo na delovanje sistema.²⁵ Podobno naj bi vertikalna interoperabilnost v okviru DMA spodbujala inovacije v današnjem kompleksnem platformnem gospodarstvu. Če pa se interoperabilnost doseže z enotnimi standardi in vmesniki, lahko to tudi omeji obseg inovacij v zvezi s standardi in vmesniki ter privede do večje homogenosti dopolnilnih izdelkov in storitev. Zato je treba najti optimalno raven interoperabilnosti, ki bo uravnotežila koristi in stroške.²⁶

3.2 Operacijski sistemi in programske aplikacije

Četrti odstavek 6. člena DMA se nanaša na interoperabilnost med operacijskim sistemom vratarja in programskimi aplikacijami tretjih oseb. Vratar mora v svojem operacijskem sistemu dovoliti in tehnično omogočiti namestitvev in učinkovito uporabo konkurenčnih aplikacij in trgovin z aplikacijami ter omogočiti, da so te dostopne tudi na druge načine, ne le z vratarjevimi jedrnimi platformnimi storitvami. Prepovedane so torej pogodbene in tehnične ovire za interoperabilnost, ki bi jih vratar lahko uporabil za omejevanje konkurenčnih aplikacij v svojem operacijskem sistemu. To je zlasti pomembno, če želijo konkurenti doseči potrošnike, ki uporabljajo samo platformo vratarja.²⁷

Zagotavljanje interoperabilnosti zgolj v ozkem tehničnem smislu ne zadostuje za odpravo škodljivih vplivov na konkurenco, povezanih s prevladujočim položajem vratarja. Zato je temeljna tehnična določba podprta z dodatnimi zahtevami. Vratarji

²⁴ Morton et al., 2023, stran 1019.

²⁵ Bourreau et al., 2022, stran 26.

²⁶ Kerber in Schweitzer, 2017, stran 42.

²⁷ Morton et al., 2023, stran 1050.

morajo zagotoviti, da lahko končni uporabniki namesto vratarjevih kot privzete nastavijo aplikacije ali trgovine z aplikacijami tretjih oseb. Prenesena programska oprema mora končnim uporabnikom omogočiti, da se odločijo, ali želijo to aplikacijo ali trgovino z aplikacijami nastaviti kot privzeto, vratar pa mora končnim uporabnikom tehnično omogočiti enostavno spreminjanje privzetih nastavitvev. Poleg tega mora vratar končnim uporabnikom dovoliti in tehnično omogočiti, da zlahka odstranijo vse njegove aplikacije in aplikacije tretjih ponudnikov, razen tistih, ki so bistvene za delovanje operacijskega sistema ali naprave in jih tretje osebe tehnično ne morejo ponuditi samostojno (tretji odstavek 6. člena DMA).

Vratar ne sme omejevati možnosti, da uporabniki preklaplajo med različnimi aplikacijami in storitvami, do katerih dostopajo prek jedrnih platformnih storitev (šesti odstavek 6. člena DMA). Ta prepoved naj bi omogočila več podjetjem, da ponujajo svoje storitve, in s tem uporabnikom zagotovila večjo izbiro. Vratarji morajo zagotoviti prosto izbiro ne glede na to, ali proizvajajo strojno opremo, prek katere se dostopa do takih aplikacij ali storitev. Ne smejo postavljati umetnih tehničnih ali drugih ovir, ki bi omejevale ali preprečevale zamenjavo aplikacij. Zgolj dejstvo, da je vratarjeva aplikacija prednameščena ali da vratar spodbuja njeno uporabo s popusti in posebnimi ponudbami, pa se še ne šteje za oviranje preklapljanja med aplikacijami.²⁸ Te določbe DMA sledijo nekaterim ugotovitvam Evropske komisije v preiskavi pravil Applove trgovine z aplikacijami. Evropska komisija je v obvestilu o nasprotovanju zapisala, da je Apple zlorabil svoj prevladujoči položaj, ker je konkurenčnim razvijalcem aplikacij vsilil svoj sistem plačil v aplikacijah in omejil možnost razvijalcev aplikacij, da uporabnike telefonov iPhone in tablic iPad obveščajo o alternativnih storitvah (»obveznosti proti usmerjanju«).²⁹

Možnost, da uporabniki preklaplajo med aplikacijami, je v DMA podprta z novimi zahtevami po prenosljivosti podatkov, ki jih vratarji zbirajo med zagotavljanjem jedrnih platformnih storitev in drugih digitalnih storitev. Prehod z ene aplikacije na drugo je za končnega uporabnika neprivačen, če mora ročno vnesti ali ponovno ustvariti vse podatke, ki jih je že ustvaril v aplikaciji vratarja (učinek priklenitve zaradi podatkov).³⁰ Da se vratarjem prepreči, da bi izkoristili nadzor nad podatki za

²⁸ DMA, uvodna točka 53.

²⁹ Zadeve AT.40437 *Apple - App Store Practices (pretakanje glasbe)*, AT.40716 *Apple - App Store Practices* in AT.40652 *Apple - App Store Practices (e-knjige/ audio knjige)*.

³⁰ Kerber in Schweitzer, 2017, stran 52.

omejevanje uporabnikov pri menjavi aplikacij ali pri večdomnosti (uporabi več različnih, medsebojno konkurenčnih platform), morajo imeti uporabniki možnost, da prenesejo svoje podatke in identifikacijske informacije z ene platforme na drugo, tudi tako, da pooblastijo novega ponudnika storitev, da prenese njihove podatke s platforme vratarja. Prenosljivost podatkov ni nov koncept. Od telefonskih operaterjev se že dolgo zahteva, da svojim potrošnikom omogočijo, da ob prehodu k novemu ponudniku ohranijo svoje telefonske številke.³¹ V skladu s tem DMA zahteva, da vratar omogoči učinkovito prenosljivost podatkov, ki jih je zagotovil končni uporabnik ali so nastali z dejavnostjo končnega uporabnika na vratarjevi platformi. Učinkovit in takojšen dostop je treba zagotoviti tako neposrednim končnim uporabnikom kot tudi tretjim osebam, ki jih pooblasti končni uporabnik, za katerega podatke gre, in ki morajo podatke prejeti v standardni obliki, do katere je mogoče takoj in učinkovito dostopati ter jih uporabljati. Vratarji morajo prav tako brezplačno zagotoviti potrebna orodja in tehnična sredstva, kot so aplikacijski programski vmesniki (API), za učinkovito prenosljivost podatkov, vključno z možnostjo stalnega in sprotnega dostopa do teh podatkov (deveti odstavek 6. člena DMA). Brezplačna prenosljivost podatkov v realnem času naj bi alternativnim ponudnikom pomagala pri konkuriranju storitvam integriranih platform.³²

Določbe DMA o prenosljivosti podatkov dopolnjujejo splošno pravico do prenosljivosti podatkov iz Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES³³ (Splošna uredba o varstvu podatkov – GDPR. Njen cilj je olajšati zamenjavo aplikacij ali večdomnost, kar naj bi povečalo izbiro za uporabnike ter spodbudilo vratarje in poslovne uporabnike k inovacijam.³⁴ Podobno oblikovane zahteve naj bi koristile tudi poslovnim uporabnikom. Prenosljivi morajo biti podatki, ki jih pri uporabo jedrne platformne storitve vratarja zagotovijo ali ustvarijo poslovni uporabniki sami ali njihovi končni uporabniki (deseti odstavek 6. člena DMA). V primerjavi z GDPR, ki pravico do prenosljivosti podatkov omejuje na določene dejavnosti obdelave, DMA to zahtevo razširja na neosebne podatke, ki se obdelujejo v okviru jedrnih platformnih storitev vratarjev, ne glede na razloge in naravo obdelave.³⁵

³¹ OECD, 2021, stran 15.

³² Morton et al., 2023, stran 1050.

³³ UL L 119, 4. 5. 2016, str. 1–88.

³⁴ DMA, uvodna točka 59.

³⁵ Etteldorf, 2022, stran 258.

Pomembno je opozoriti, da je treba zahteve za interoperabilnost izvajati tako, da ne ogrožajo celovitosti sistemov vratarja. Vrtar lahko sprejme nujno potrebne in sorazmerne tehnične ali pogodbene ukrepe, s katerimi zagotovi, da aplikacije in trgovine z aplikacijami tretjih oseb ne ogrožajo celovitosti strojne opreme ali operacijskega sistema, ki ga zagotavlja vratar. Celovitost strojne opreme ali operacijskega sistema vključuje vse možnosti zasnove, ki jih je treba izvajati in vzdrževati, da se strojna oprema ali operacijski sistem zaščiti pred nepooblaščenim dostopom, tako da se zagotovi, da varnostni nadzor, določen za zadevno strojno opremo ali operacijski sistem, ne more biti ogrožen.³⁶ Poleg tega lahko vratar izvaja podobne ukrepe, da končnim uporabnikom omogoči učinkovito zaščito njihove varnosti v zvezi z aplikacijami tretjih oseb ali trgovinami z aplikacijami. Vendar se takšni varnostni ukrepi ne smejo izvajati kot privzeta nastavitve ali prednastavitve (četrti odstavek 6. člena DMA).

3.3 Funkcije strojne in programske opreme

Vrtarji imajo pogosto dvojno vlogo, saj so razvijalci operacijskih sistemov in proizvajalci naprav, kot so mobilni telefoni, tablični računalniki in nosljive naprave. Te dvojne vloge lahko zlorabijo, da alternativnim ponudnikom storitev in strojne opreme preprečijo dostop do operacijskega sistema ali drugih funkcij (strojne ali programske opreme) njihovih naprav pod enakimi pogoji kot do naprav ali storitev vratarja. Upravljevec vrat lahko na primer omeji dostop do nekaterih funkcij v svoji napravi, kot so tehnologija za komunikacijo kratkega dosega (NFC), varni elementi in procesorji, mehanizmi avtentikacije in pripadajoča programska oprema, če je tak dostop potreben za učinkovito zagotavljanje alternativne storitve. Takšne omejitve lahko znatno ogrozijo inovacije alternativnih ponudnikov in izbiro za končne uporabnike.³⁷ Evropska komisija je tovrstne omejitve preučevala v primeru *Apple Pay*,³⁸ v katerem je sporna okoliščina, da je v Applovih mobilnih napravah Apple Pay edina mobilna denarnica, ki lahko dostopa do tehnologije NFC »tap and go« za brezstično plačevanje v trgovinah, medtem ko Apple razvijalcem aplikacij tretjih oseb za mobilne denarnice na svojem operacijskem sistemu iOS ne omogoča dostopa do vhoda NFC.³⁹

³⁶ DMA uvodna točka 50.

³⁷ DMA, uvodni točki 56 in 57.

³⁸ AT. 40452 - *Apple-Mobile Payments*.

³⁹ Sporočilo za javnost Evropske komisije IP/22/2764 »Antitrust: Commission sends Statement of Objections to Apple over practices regarding Apple Pay,« Bruselj, 2. 5. 2022. Glej Moreno Bellosi in Petit, 2023, stran 394.

V skladu s sedmim odstavkom 6. člena DMA mora vratar brezplačno zagotoviti, da imajo vsi alternativni ponudniki pomožnih storitev ali strojne opreme učinkovit dostop do istega operacijskega sistema, strojne ali programske opreme, ki so na voljo ali se uporabljajo pri zagotavljanju njegovih pomožnih storitev in strojne opreme, ter interoperabilnost z njimi. To velja le, če je operacijski sistem ali virtualni pomočnik vratarja, ki nadzoruje strojno in programsko opremo, v odločitvi Evropske komisije o določitvi naveden kot jedrna platformna storitev. Takšen dostop in interoperabilnost lahko zahtevajo tudi aplikacije, povezane z ustreznimi storitvami vratarja, skupaj z jedrno platformno storitvijo ali v njeno podporo. Cilj obveznosti je omogočiti konkurenčnim ponudnikom pomožnih storitev, da se prek vmesnikov ali podobnih rešitev povežejo z ustreznimi funkcijami enako učinkovito kot lastne storitve ali strojna oprema vratarja.⁴⁰ Končni uporabniki bi morali na primer imeti možnost ustvariti račun družbenega medija z uporabo obstoječega profila drugega ponudnika, kot je znana funkcija »prijavite se z Googlom«, ali uporabiti plačilni sistem tretje osebe, kot je Google Pay namesto Apple Pay.⁴¹ Vratar lahko sprejme nujno potrebne in sorazmerne ukrepe, s katerimi zagotovi, da interoperabilnost ne ogrozi celovitosti operacijskega sistema, virtualnega pomočnika, strojne ali programske opreme, ki jo zagotavlja vratar.

4 Horizontalna interoperabilnost

4.1 Storitve medosebnih komunikacij, neodvisne od številke

Predlog DMA, kot ga je pripravila Evropska komisija, je predvideval, da bodo vratarji zavezani samo k zagotavljanju vertikalne interoperabilnosti. V zakonodajnem postopku pa je Evropski parlament njihove obveznosti nadgradil, tako da je predpisal še obveznost zagotavljanja horizontalne interoperabilnosti. Ta naj bi veljala za dve jedrni platformni storitvi vratarjev: takojšnje sporočanje in družbena omrežja.⁴² Horizontalna interoperabilnost učinkuje v razmerju med več platformami: omrežje se odpre za dostop, tako da omogoča povezovanje med uporabniki različnih platform.⁴³ V preteklosti je že prišlo do predpisovanja horizontalne interoperabilnosti zaradi zmanjševanja omrežnih učinkov, na primer v telefonskem sistemu, kjer zakonodaja o telekomunikacijah zahteva, da lahko

⁴⁰ Akman, 2022, stran 96.

⁴¹ Bourreau et al., 2022, stran 38.

⁴² Prav tam, str. 39.

⁴³ Morton et al., 2023, stran 1024.

uporabniki različnih brezžičnih in žičnih omrežij kličejo drug drugega na podlagi enotnega sistema telefonskih števil. Podobno se (brez posebnega predpisa) na podlagi enotnih protokolov povezujejo različni ponudniki elektronske pošte. V Evropskem parlamentu je zato prevladalo stališče, da bi obveznost medsebojnega povezovanja lahko predpisali tudi platformam družbenih medijev.⁴⁴ V pogajanjih med Evropskim parlamentom in Svetom, ki jih je vodila Evropska komisija, pa je bilo oblikovano kompromisno končno besedilo 7. člena DMA, ki predpisuje horizontalno interoperabilnost le za storitve takojšnjega sporočanja (ki konkurirajo reguliranim telefonskim storitvam), vključno s storitvami kratkih sporočil (SMS).⁴⁵

Takojšnje sporočanje uporabnikom omogoča izmenjavo besedilnih sporočil in drugih oblik digitalne vsebine v realnem času, z možnostjo ustvarjanja skupin za klepet, v katerih lahko več uporabnikov komunicira v isti pogovorni niti. Nekatere storitve ponujajo tudi možnost glasovnih in video klicev kot dodatno raven interakcije. Posamezna storitev takojšnjega sporočanja je navadno dostopna na različnih platformah, vključno s pametnimi telefoni, tablicami in računalniki, kar uporabnikom omogoča, da ostanejo povezani ne glede na napravo, ki jo uporabljajo. Na vsaki morajo seveda naložiti operacijskemu sistemu prilagojeno aplikacijo za izbrano storitev. Zaradi varnosti so številne sodobne storitve takojšnjega sporočanja uvedle šifriranje med koncema (end-to-end encryption), s čimer zagotavljajo, da lahko sporočila preberejo le udeleženci komunikacije.⁴⁶

Uporaba takojšnjega sporočanja se je v zadnjih letih močno povečala in je do neke mere nadomestila elektronsko pošto in sporočila SMS.⁴⁷ Vendar drugače od tradicionalnih načinov komuniciranja storitve takojšnjega sporočanja ne temeljijo na skupnih standardih in so medsebojno nezdružljive, kar pomeni, da uporabniki ene take storitve ne morejo komunicirati z uporabniki druge. To vratarjem, ki zagotavljajo takojšnje sporočanje v okviru ekosistema svoje platforme, zagotavlja koristi od močnih omrežnih učinkov in olajša vzpostavljanje tehnoloških vstopnih ovir za konkurenčne ponudnike enakovrstnih storitev.⁴⁸ Da bi se za konkurenco škodljivi učinki zmanjšali, DMA zahteva, da vratarji zagotovijo interoperabilnost osnovnih funkcij svojih storitev s storitvami takojšnjega sporočanja tretjih oseb. To

⁴⁴ Desai, 2021, stran 18.

⁴⁵ Etteldorf, 2022, stran 259; Moreno Belloso in Petit, 2023, strani 405–406.

⁴⁶ BEREC, 2023, strani 6–7.

⁴⁷ BEREC, 2023, stran 4.

⁴⁸ DMA, uvodna točka 64.

pomeni, da morajo imeti uporabniki možnost pošiljanja in prejemanja sporočil ne glede na uporabljeno aplikacijo za takojšnje sporočanje.

DMA storitve takojšnjega sporočanja označuje kot »medosebne komunikacijske storitve, neodvisne od številke (MKSNS)«. Izraz je opredeljen v sedmem odstavku 2. člena Direktive (EU) 2018/1972 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (EZEK)⁴⁹ kot »medosebna komunikacijska storitev, ki se povezuje ali omogoča komunikacijo z javno dodeljenimi številskimi viri, in sicer s številko ali številkami v nacionalnem ali mednarodnem načrtu oštevilčenja.« Skladno s tem 42. točka 3. člena slovenskega Zakona o elektronskih komunikacijah⁵⁰ (ZEKom-2) določa, da je MKSNS »medosebna komunikacijska storitev, ki za vzpostavitev zveze ne potrebuje elementov oštevilčenja, dodeljenih na podlagi VII. poglavja tega zakona, in sicer številke ali številke iz načrta oštevilčenja Republike Slovenije iz 98. člena tega zakona ali iz mednarodnega načrta oštevilčenja, ali ki ne omogoča komunikacije s številko ali številkami iz načrta oštevilčenja Republike Slovenije iz 98. člena tega zakona ali iz mednarodnega načrta oštevilčenja.«

Izraz MKSNS je dejansko širši od takojšnjega sporočanja, saj lahko vključuje tudi videokonference, govorne klice in storitve elektronske pošte, ki ustrezajo tej opredelitvi. Zahteve DMA glede interoperabilnosti se lahko uporabljajo za vse vrste MKSNS, čeprav so se zakonodajne razprave vrtele predvsem okoli storitev takojšnjega sporočanja v ožjem pomenu.⁵¹ V nadaljevanju zaradi enostavnejšega izražanja uporabljam izraz »takojšnje sporočanje« tudi v širšem pomenu, kot sopomenko za MKSNS.

Septembra 2023 je Evropska komisija storitvi takojšnjega sporočanja WhatsApp in Messenger, ki obe zagotavlja podjetje Meta, imenovala za jedrni platformni storitvi, za kateri veljajo zahteve glede horizontalne interoperabilnosti. To pomeni, da bi morali njuni uporabniki v prihodnosti imeti možnost neposrednega komuniciranja z uporabniki alternativnih manjših storitev za sporočanje, kot so Signal, Telegram in Viber. Hkrati je Evropska komisija začela tržno preiskavo za oceno stališč družbe Apple, da storitve iMessage kljub doseganju mejnih vrednosti ni mogoče kvalificirati

⁴⁹ UL L 321, 17. 12. 2018, str. 36–214.

⁵⁰ Uradni list RS, št. 130/22 in 18/23 – ZDU-10.

⁵¹ BEREC, 2023, stran 4.

kot pomembno vstopno točko v smislu DMA.⁵² Če Evropska komisija ne bo sledila Applovi argumentaciji, se lahko združljivost storitev takojšnjega sporočanja razširi tudi na iMessage.

4.2 Interoperabilnost storitev takojšnjega sporočanja

Storitve takojšnjega sporočanja so bistveno manj regulirane kot druge kategorije elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, saj ne uporabljajo javnih virov oštevilčenja in ne sodelujejo v javno zagotovljenem interoperabilnem ekosistemu.⁵³ Vendar je med uvodnimi določili Direktive 2018/1972 navedeno, da bi povečana uporaba tovrstnih storitev v prihodnje lahko povzročila pomanjkanje zadostne interoperabilnosti med komunikacijskimi storitvami, kar bi lahko oviralo povezljivost med koncema in dostop do storitev v sili, pa tudi znatne ovire za vstop na trg in ovire za nadaljnje inovacije.⁵⁴

Iz navedenih razlogov DMA v 7. členu od vratarjev, katerih storitve takojšnjega sporočanja so imenovane kot jedrne platformne storitve, zahteva, da zagotovijo interoperabilnost osnovnih funkcij svojih storitev z enakovrstnimi storitvami drugega ponudnika v EU. To stori tako, da na zahtevo brezplačno zagotovi potrebne tehnične vmesnike ali podobne rešitve, ki omogočajo interoperabilnost. Interoperabilnost je treba izvajati v skladu z naslednjim časovnim razporedom:

- medsebojno delovanje med dvema posameznima končnima uporabnikoma bi moralo biti zagotovljeno v šestih mesecih po vključitvi jedrne platformne storitve v sklep o imenovanju;⁵⁵
- v dveh letih po imenovanju morajo biti interoperabilni skupinski klepeti in skupinska izmenjava sporočil, glasovnih sporočil, videoposnetkov in drugih priloženih datotek; in
- govorni klici in video klici med posamezniki in znotraj skupin morajo biti interoperabilni v štirih letih po imenovanju.⁵⁶

⁵² Sporočilo za javnost Evropske komisije IP/23/4328, 6. 9. 2023.

⁵³ Direktiva 2018/1972, uvodni točki 11 in 44.

⁵⁴ Direktiva 2018/1972, uvodna točka 149.

⁵⁵ V desetem odstavku 3. člena DMA je določen splošni rok za izpolnitev obveznosti iz uredbe.

⁵⁶ Evropska komisija lahko na utemeljeno zahtevo vratarja podaljša roke za uskladitev, če je to potrebno za zagotovitev učinkovite interoperabilnosti in ohranitev potrebne ravni varnosti, vključno s šifriranjem med koncema (šesti odstavek 7. člena DMA).

Da bi predpisano interoperabilnost omogočili v praksi, bodo morali zadevni vratarji objaviti referenčno ponudbo, ki bo določala tehnične podrobnosti in splošne pogoje za interoperabilnost z njihovo storitvijo, vključno s potrebnimi podrobnostmi o ravni varnosti in šifriranju med koncema. Evropska komisija si pridržuje pravico, da se posvetuje z Organom evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije (BEREC), da bi ugotovila, ali je referenčna ponudba vratarja ustrezna v tehničnem in pravnem smislu, da se zagotovi izpolnjevanje te obveznosti.⁵⁷ Zlasti licenčne sheme vratarjev za lastniške vmesnike API zahtevajo neodvisen nadzor, saj lahko nalagajo nepotrebne omejitve.

Regulirane referenčne ponudbe so standardni instrument za spodbujanje preglednosti in preprečevanje diskriminatornih pogojev na trgih elektronskih komunikacij. Poročilo BEREC ugotavlja, da bi lahko minimalne zahteve za referenčno ponudbo za interoperabilnost vključevale opis storitve ter specifikacijo ustreznih osnovnih funkcij in njihovih lastnosti; tehnično opredelitev in dokumentacijo ustreznih vmesnikov in standardov, ki jih je treba uporabiti; pravila o varstvu in varnosti podatkov; pravila o dinamičnih prilagoditvah; pravila o reševanju sporov med ponudniki; zaščito pred neželeno pošto in zlorabo; podrobnosti o potrebnih preskusih interoperabilnosti; sporazumi o ravni storitev in jamstva za raven storitev; ključne kazalnike uspešnosti; pristojbine, plačilne pogoje in postopke obračunavanja; pravila za pridobitev soglasja uporabnikov za uporabo interoperabilnih osnovnih funkcij; trajanje, dogovorno spreminjanje in razloge za prekinitve sporazumov; omejitve odgovornosti in odškodnino; enotno kontaktno točka za izvajanje interoperabilnosti; tehnično podporo vratarja pri izvajanju medsebojnega povezovanja storitev.⁵⁸

Po objavi referenčne ponudbe lahko katerikoli alternativni ponudnik takojšnjega sporočanja zahteva interoperabilnost s storitvijo vratarja, bodisi samo za nekatere bodisi za vse osnovne funkcionalnosti. Vratar mora zahtevane funkcionalnosti napraviti dostopne v treh mesecih po prejemu zahteve. Uporabniki storitev obeh uporabnikov naj bi tako imeli možnost proste izbire, katero od storitev bodo (še naprej) uporabljali. V vseh primerih morata vratar in ponudnik, ki je vložil zahtevo, zagotoviti, da interoperabilnost ne ogroža visoke ravni varnosti in varstva podatkov.

⁵⁷ DMA, uvodna točka 64.

⁵⁸ BEREC, 2023, strani 33–34.

DMA ne določa, kako naj se interoperabilnost takojšnjega sporočanja izvaja v tehničnem smislu, temveč to prepušča referenčnim ponudbam. Tako bodo lahko vratarji določili tehnične pogoje, ki jih bodo morali upoštevati konkurenčni ponudniki storitev sporočanja. Pri tem se pojavlja tveganje, da bi vratar na ta način opredelil in nadzoroval dejanski tehnični standard, ki bi ga morali upoštevati tudi konkurenti na trgu.⁵⁹ Alternativni način zagotavljanja komunikacije med storitvami brez enotnih tehničnih rešitev je uporaba API-jev za izmenjavo podatkov. Vendar morajo tudi API-ji določiti, katere funkcije so na voljo, v kakšnem formatu se podatki prenašajo in kdo lahko komunicira z uporabo vmesnikov. Tako lahko vratar tudi z zagotavljanjem API-jev določi pogoje za interoperabilnost. Če je na primer kot sredstvo za identifikacijo končnega uporabnika storitve takojšnjega sporočanja določena njegova telefonska številka, to omeji alternativne ponudnike, ki želijo zaradi varstva zasebnosti uporabnikov uporabljati psevdonimizirane identifikatorje.⁶⁰ Odprti API-ji ponudnikom storitev omogočajo, da svoje sisteme gradijo na podlagi standarda, ki je interoperabilen z več platformami, vendar lahko še vedno omejujejo prostor za inovativne rešitve.⁶¹

Točka c) prvega odstavka 46. člena DMA pooblašča Evropsko komisijo, da sprejme izvedbene akte, ki določajo podrobne ureditve za uporabo operativnih in tehničnih ureditev za izvajanje interoperabilnosti takojšnjega sporočanja. V uvodni točki 96 in 48. členu DMA je navedeno, da se obveznosti interoperabilnosti lahko olajšajo z uporabo tehničnih standardov in da lahko Evropska komisija, kadar je to primerno in potrebno, od evropskih organov za standardizacijo zahteva njihovo pripravo.⁶² Predpisovanje skupnih standardov bi zmanjšalo tveganje, da vratarji določijo preveč omejevalne tehnične pogoje za interoperabilnost. Vendar bi takšni standardi omejili tudi možnosti tehnoloških inovacij alternativnih ponudnikov takojšnjega sporočanja.⁶³

4.3 Kritični pogledi na *ex ante* zahteve po interoperabilnosti

Predpisovanje interoperabilnosti med komunikacijskimi storitvami lahko spodbudi tržno konkurenco, saj omrežni učinki v takem položaju koristijo vsem ponudnikom storitev in ne le ponudniku s prevladujočim položajem. Združeni omrežni učinki

⁵⁹ Crémer et al., 2019, stran 59.

⁶⁰ BEREC, 2023, strani 18–19.

⁶¹ Glej OECD, 2021, stran 13.

⁶² BEREC, 2023, stran 32.

⁶³ Crémer et al., 2019, stran 59.

obsegajo celoten trg za posamezno vrsto komunikacijske storitve.⁶⁴ To naj bi povečalo izbire, ki so na voljo potrošnikom, saj morajo ponudniki konkurirati s kakovostjo in dodatnimi funkcijami svojih storitev.⁶⁵ Vendar kritiki takšne *ex ante* regulacije opozarjajo, da lahko medsebojna povezljivost komunikacijskih storitev po drugi strani zmanjša motivacijo uporabnikov, da uporabljajo storitve različnih ponudnikov (večdomnost), saj lahko iz katerekoli storitve dosežejo vse ostale uporabnike, in to s podobnimi funkcionalnostmi. Tak učinek lahko utrdi obstoječe tehnologije in poslovne modele ter tako zmanjša konkurenco pri razvoju novih funkcij.⁶⁶ Predpisana interoperabilnost lahko tudi omeji inovacijski potencial, ker s predpisovanjem tehničnih standardov ustvarja ovire za vstop novih komunikacijskih tehnologij na trg. Potreba po usklajevanju med vratarji glede pogojev interoperabilnosti pa lahko olajša njihovo prikrito dogovarjanje glede protikonkurenčnega ravnanja.⁶⁷

V uvodni točki 64 DMA je pojasnjeno, da morata vratar in ponudnik, ki je predložil zahtevo, v vseh primerih zagotoviti, da interoperabilnost storitev takojšnjega sporočanja ne ogroža visoke ravni varnosti in varstva podatkov v skladu z njunimi obveznostmi iz te uredbe in veljavnim pravom EU. Kljub temu obstajajo precejšnji pomisleki glede vprašanja, ali je interoperabilnost tehnično mogoče zagotoviti na povsem varen način, zlasti z zagotavljanjem šifriranega sporočanja med koncema. Odprte platforme za podatkovne tokove tretjih oseb prinaša s seboj tveganja za zasebnost in varnost udeležencev komunikacije. Nekateri strokovnjaki trdijo, da je zaradi pomanjkanja globalnega standarda za šifriranje interoperabilnost šifriranih storitev med koncema praktično nemogoča brez ogrožanja varnosti. Poleg tega uporaba odprtih knjižnic API s ključi API lahko ustvari potencialne vstopne točke za kibernetске napade. Kot preventivni ukrep zoper to tveganje se predlaga vnaprejšnje podrobne preglede API-jev za ugotovitev možnih šibkih točk, ki bi ogrožale zasebnost in kibernetško varnost. Z zahtevami po interoperabilnosti iz DMA bi bila združljiva tudi rešitev, po kateri bi vratar dostop do API-jev omejil na licencirane tretje stranke, tj. alternativne ponudnike, ki bi zaprosili za dostop.⁶⁸

⁶⁴ Kerber in Schweitzer, 2017, stran 51; Bourreau et al., 2022, stran 19.

⁶⁵ BEREC, 2023, strani 16–17.

⁶⁶ OECD, 2021, stran 22; Bourreau et al., 2022, stran 21.

⁶⁷ Crémer et al., 2019, stran 59.

⁶⁸ Bourreau et al., 2022, stran 40.

DMA prepušča reševanje teh vprašanj samim vratarjem in morebitnim izvedbenim aktom, ki jih lahko sprejme Evropska komisija. Ta je v svoji Digitalni agendi za Evropo pozvala industrijo k določanju standardov ob podpori javne politike za spodbujanje večje interoperabilnosti.⁶⁹ Zaradi pomislekov o vse večjem gospodarskem, političnem in kulturnem vplivu vratarjev je malo verjetno, da bodo ti sami določali, kakšni bodo pravni in tehnični pogoji interoperabilnosti, ampak bo pri tem pomemben element javne politike. Glede na mnoga odprta vprašanja glede izvedbe interoperabilnostnih zahtev se zdi verjetno, da bo Evropska komisija v prihodnjih letih z izvedbenimi akti podrobneje opredelila pravne in tehnične okvire za zagotavljanje interoperabilnosti, tako zaradi zagotavljanja ciljev javne politike kot tudi zaradi želje ponudnikov storitev takojšnjega sporočanja, da se z izrecnimi pravili izognejo pravnim in z njimi povezanim poslovnim tveganjem.

5 Zaključek

Pravna zahteva, da dominantni tržni igralci zagotovijo interoperabilnost svojih storitev in izdelkov, se je najprej razvila v konkurenčnopravni praksi Evropske komisije in Sodišča EU. Z DMA so bile nekatere tovrstne zahteve, ki se tičejo jedrnih platformnih storitev, uzakonjene v obliki *ex ante* regulacije internetnih vratarjev. Določila o interoperabilnosti v DMA omejujejo možnost konkurenčnega tržnega ravnanja vratarjev na digitalnih trgih in jih postavljajo v vlogo upravljalcev osrednjih internetnih platform kot nekakšne splošne informacijske infrastrukture, ki mora biti dostopna tudi alternativnim ponudnikom storitev. Tako zagotovljena interoperabilnost lahko poveča konkurenco na spletnih trgih, spodbudi inovacije in poveča izbiro za potrošnike. Vendar se lahko z zagotavljanjem interoperabilnosti in prenosljivosti podatkov poleg gospodarske učinkovitosti in izbire potrošnikov uresničujejo tudi drugi cilji politike, na primer spodbujanje zasebnosti končnih uporabnikov in nadzora nad njihovimi podatki.⁷⁰ Obravnavanje jedrnih platformnih storitev kot splošno dostopnega servisa lahko zagotovi elektronsko komunikacijsko infrastrukturo, ki je ključna za delovanje sodobnega gospodarstva, ter politični, kulturni in družbeni razvoj.⁷¹

⁶⁹ Digitalna agenda za Evropo, stran 3; Bourreau et al., 2022, stran 36.

⁷⁰ OECD, 2021, strani 37–38.

⁷¹ Kerber in Schweitzer, 2017, stran 48.

Opomba

Prispevek je rezultat raziskav v okviru raziskovalnega programa P5-0337 Pravni izzivi informacijske družbe, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost RS.

Literatura

- Akman, P. (2022) Regulating Competition in Digital Platform Markets: A Critical Assessment of the Framework and Approach of the EU Digital Markets Act. *European Law Review*, 47(1), strani 85–114.
- Albanese, A. (2023) EU Competition Rules in Digital Markets: a difficult fit, 3. 3. 2023, URL: <https://www.medialaws.eu/eu-competition-rules-in-digital-markets-a-difficult-fit/> (obiskano: 29. 1. 2024).
- BEREC (2023) BEREC Report on Interoperability of Number-Independent Interpersonal Communication Services (NI-ICS), št. BoR (23) 92.
- Bourreau, M. et al. (2022) Interoperability in Digital Markets – Report (Bruselj: Centre on Regulation in Europe).
- Crémer, J. et al. (2019) Competition Policy for the Digital Era – Final Report (Luksemburg: Publications Office of the European Union).
- Dacar, R. (2023) Imenovanje podjetij »vratarjev« po Aktu o digitalnih trgih. *Pravna praksa*, 42(40/41), strani 16–17.
- Dacar, R. (2022) Kislo jabolko regulacije delovanja digitalnih velikanov. *Pravna praksa*, 41(8), strani 6–7.
- Desai, K. (2021) Changing Competition Law for the Digital Sector. *European Competition and Regulatory Law Review*, 5(1), strani 11–23.
- Etteldorf, C. (2022). DMA – Digital Markets Act or Data Markets Act? *European Data Protection Law Review* 8(2), strani 255–261.
- Hutchinson, C.S. in Treščáková, D. (2022) Tackling Gatekeepers' Self-Preferencing Practices. *European Competition Journal*, 18(3), str. 567–590. DOI: 10.1080/17441056.2022.2034332.
- Jackson, E. (2022) Upping the (Ex) Ante Digital Competition Reform in the Era of Google Shopping. *Plassey Law Review*, 2, strani 7–19.
- Kerber, W. in Schweitzer, H. (2017) Interoperability in the Digital Economy. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 8(1), strani 39–58.
- Moreno Bellosó, N. in Petit, N. (2023) The EU Digital Markets Act (DMA): A Competition Hand in a Regulatory Glove. *European Law Review*, 48(4), strani 391–421.
- Morton, F. et al. (2023) Equitable Interoperability: The “Supertool” of Digital Platform Governance. *Yale Journal on Regulation*, 40(3), strani 1013–1055.
- OECD (2021) Data portability, interoperability and digital platform competition. OECD Competition Committee Discussion Paper, <http://oe.cd/dpic> (obiskano: 29. 1. 2024).

Summary

Introduced in 2022, the Digital Markets Act (DMA) aims to regulate large online platforms, ensuring fair competition and protecting user rights in the digital market. The paper examines the DMA's provisions requiring the interoperability of certain core platform services provided by gatekeepers, i.e., powerful online entities with significant influence over market access, often referred to as “big tech” or “internet giants”. Interoperability is the ability to exchange information and mutually use the information exchanged through interfaces or other solutions so that all elements of hardware or software work with different hardware and software and with users in all the ways in which they are intended to function. The paper examines both vertical and horizontal interoperability requirements in the DMA.

Vertical interoperability refers to the interoperability of products and services at different levels of the value chain or product or protocol stack, such as the interoperability between hardware and software, operating systems and multiple app stores, or platforms and payment systems. A dominant platform in one market can leverage its market power to restrict competition in adjacent markets by hindering the interoperability of its services with complementary products and services offered by third parties. A gatekeeper can achieve this by imposing technical or legal restrictions on installing and operating third-party apps on the gatekeeper's platform.

The DMA's vertical interoperability requirements prevent gatekeepers from designing their core platform services in a way that would technically hinder third-party apps and app stores from effectively competing with the gatekeepers' own offerings. The gatekeeper must allow and technically enable the installation and effective use of competing apps and app stores on its operating system and make them accessible by other means than the gatekeeper's core platform services. When gatekeepers act in dual roles as developers of operating systems and manufacturers of devices, they must ensure, free of charge, that any alternative providers of ancillary services or hardware have effective access to and interoperability with the same operating system, hardware or software features under equal conditions as the gatekeeper's own devices or services.

Horizontal interoperability refers to the ability to exchange and use information between substitutable products and services, which operate at the same level of the chain or stack, for example, interoperability between different email services. The DMA requires horizontal interoperability of gatekeepers' instant messaging services, which compete with the regulated telephone and short message services (SMS). Unlike traditional communication methods, instant messaging services are not based on common standards, meaning that the users of one such service cannot communicate with the users of another. The lack of interoperability allows gatekeepers to benefit from strong network effects and to increase entry barriers for alternative providers of such services. To reduce these adverse effects on competition, DMA requires that gatekeepers ensure interoperability of certain basic functionalities of their instant messaging services with third-party instant messaging services. This means users should be able to send and receive messages without regard to the messaging app used.

The paper discusses the challenges and implications of the analysed provisions, highlighting their potential impacts on innovation, market dynamics, and the overall user experience in the digital sphere. The analysis also considers the technical and practical challenges in implementing interoperability across diverse and complex digital platforms.

O avtorju

Dr. Matija Damjan je izredni profesor za civilno in gospodarsko pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, direktor Inštituta za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in sekretar uredniškega odbora revije *Pravni letopis*. Pravniški državni izpit je opravil leta 2005, leta 2007 pa je doktoriral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Pri svojem raziskovalnem in pedagoškem delu se posveča zlasti pravo intelektualne lastnine, civilnem pravo in pravo informacijske družbe.

Dr. Matija Damjan is Associate Professor of Civil and Commercial Law at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Director of the Institute for Comparative Law at the Faculty of Law, University of Ljubljana, and Secretary of the Editorial Board of the journal *Legal Yearbook*. He passed the State Law Examination in 2005 and obtained his doctorate at the Faculty of Law of the University of Ljubljana in 2007. His research and teaching work focuses mainly on intellectual property law, civil law and information society law.